

Pettersson, Thomas
Tel: 010-698 16 18
thomas.pettersson
@naturvardsverket.se

BESLUT
2023-03-16 Ärendenr:
NV-06507-22

Nedre Dalälvens Utvecklings AB
lotta@nedredalalven.se
jan.lundstrom@mygg.se

Ansökan om Natura 2000-tillstånd samt dispens från förbudet att sprida biocidprodukter från luftfartyg för bekämpning av larver av översvämningsmygg under 2023-2025 i översvämningsområden vid Nedre Dalälven

BESLUT

Natura 2000-tillstånd

Naturvårdsverket lämnar tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till spridning av VectoBac G^{®1} från helikopter och för hand för bekämpning av larver av översvämningsmygg² under tiden från och med den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025. Beslutet gäller de områden som är markerade med grön färg och streck på kartan i bilaga 2.

Bekämpning får utföras vid högst fyra tillfällen per område och år. Vid varje bekämpningstillfälle får spridas högst 14 kg VectoBac G[®] per hektar. Som mest får 150 000 kg VectoBac G[®] spridas per år inom Natura 2000-områdena.

Beslut om avslag på ansökan om Natura 2000-tillstånd

Naturvårdsverket avslår den del av ansökan som avser de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Dessa områden är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

¹ Bekämpningsmedlet VectoBac G[®] är verksamt mot larver av stickmyggor och används mot larver av översvämningsmyggor, främst arten *Aedes sticticus*. Den verksamma beståndsdel i VectoBac G[®] är protoxin i form av proteinkristaller som producerats i bakterien *Bacillus thuringiensis israelensis* (Bti).

² *Aedes cinereus*, *Aedes rossicus*, *Aedes vexans*, *Aedes caspius*, *Aedes detritus*, *Aedes dorsalis* och *Aedes sticticus*.

Dispens för spridning från helikopter

Naturvårdsverket beviljar, med stöd av 14 kap. 8 § miljöbalken och 3 kap. 21 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, dispens från förbudet i 14 kap. 7 § miljöbalken att sprida biocidprodukter från helikopter under perioden från och med den 1 maj till och med den 31 augusti vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025, inom de områden som är markerade med grönt på kartan i bilaga 2.

Bekämpning får utföras vid högst fyra tillfällen per område och år. Som mest får 198 000 kg VectoBac G[®] spridas per år inom hela det område som dispensen avser, dock endast 150 000 kg inom berörda Natura 2000-områden. Vid varje bekämpningstillfälle får spridas högst 14 kg VectoBac G[®] per hektar.

Beslut om avslag på ansökan om dispens för spridning från helikopter

Naturvårdsverket avslår den del av ansökan som avser de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen i Gävleborgs län. Dessa områden är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Villkor för bekämpningen

1. Förutsättningar för att få bekämpa

Bekämpning av larver av översvämningsmygg får endast utföras i områden som är temporärt översvämmade³ och när

- mängden stickmygglarver i genomsnitt överstiger fyra larver per liter vatten i stora vattensamlingar (>10 m²), eller
- mängden stickmygglarver i genomsnitt överstiger 50 stycken per liter vatten i mindre vattensamlingar (0,1 – 10 m²) eller diken.

Larvmängderna mäts med en dipper, det vill säga en standardiserad plastskopa på ett långt skaft, enligt en standardiserad metod som dokumenteras och redovisas på ett vetenskapligt sätt. Antalet mygglarver ska fastställas genom tio provtagningar på 20 provpunkter lämpligt fördelade över varje yta som avses bekämpas. Larverna i varje prov räknas samt protokollförs för beräkning av medelvärden.

2. Skyddsavstånd till skyddade områden och störningskänsliga arter

- a) Mot områden som är skyddade enligt 7 kap. 2, 4 eller 27-28 §§ miljöbalken, det vill säga nationalpark, naturreservat eller Natura 2000-områden, där bekämpning inte är beviljad, ska ett skyddsavstånd på minst 30 meter iakttas.
- b) Ingen bekämpning får ske inom en radie av minst 300 meter från häckningsplatser med aktiva bon av vitryggig hackspett. I dessa områden får bekämpning av stickmygglarver ske endast när Länsstyrelsen i Uppsala län, som samordnande myndighet för samråd om vitryggig hackspett, meddelat att aktiva bon lämnats för säsongen.

³ Områden som normalt är torra men översvämmas vid hög vattenföring såsom vid höga nederbörds mängder eller snösmältning.

- c) Förekomst av havsörn, fiskgjuse och trana måste inventeras innan bekämpning får ske.
- d) För att inte störa enskilda häckningar ska ett skyddsavstånd iakttas på minst 300 meter mot aktiva bon av havsörn, minst 200 meter mot aktiva bon av fiskgjuse samt minst 100 meter mot aktiva bon av trana.
- e) Inför bekämpningen ska sökanden i samråd med ornitologisk expertis avgöra om ytterligare justeringar av den tänkta bekämpningen är nödvändiga till skydd av fågellivet. Sökanden ska före bekämpning rapportera till berörda länsstyrelser vilka personer som anlitas och vilka åtgärder för fågelskydd som är planerade att vidtas. De inventeringar som har genomförts, de samråd som har hållits och de eventuella skyddsåtgärder som har vidtagits ska dokumenteras. Dokumentationen ska sparas i tio år och ska vid begäran kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten samt göras tillgänglig för forskning.

3. Uppföljning och redovisning

a) En sammanställning av varje års bekämpning ska avrapporteras skriftligen senast den **31 december samma år som bekämpningen utfördes** till berörda tillsynsmyndigheter och till Naturvårdsverket. Sammanställningen ska innehålla följande information:

- bekämpningsområde (shp-fil med utbredning och namn enligt SWEREF 99 TM),
- provtagningspunkter (gps-koordinater i shp-fil enligt SWEREF 99 TM),
- resultat av provtagning före och 24 timmar efter bekämpning med uppgift om provtagningsdatum och antal larver,
- tidpunkt för bekämpning samt uppgift om inom vilka områden bekämpning har utförts vid respektive tillfälle (shp-fil SWEREF 99 TM),
- uppgift om den totala mängden bekämpningsmedel som har spridits inom Natura 2000-områden, och
- uppgift om den genomsnittliga mängden bekämpningsmedel som har spridits per hektar.

Dessutom ska effekten av genomförd bekämpning redovisas genom en jämförelse mellan mängden levande larver av översvämningsmyggor i de prov som har tagits enligt villkor 1 före spridning av VectoBac G[®] och mängden levande larver i motsvarande prov, som tagits fram genom användning av samma metod, 24 timmar efter bekämpning.

b) Den uppföljning enligt egenkontrollprogram som specificeras nedan ska genomföras och rapporteras skriftligen till Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheterna senast den **28 februari årligen efter respektive bekämpningssäsong**. Redovisningen ska åtföljas av digitala kartunderlag i form av shp-filer enligt SWEREF 99 TM.

Icke-målorganismer

Fältarbetet utförs i översvänningsområden av ängstyp (wet meadow) med 6 studieområden med bekämpning tillåten och 6 kontrollområden utan bekämpning, lokaliserade enligt sökandens förslag, enligt följande:

- Insekter insamlas med 10 kläckfällor per område, dvs. totalt 120 fällor.
- Kläckfällorna används för kontinuerlig insamling från och med vecka 19 till och med vecka 37, dvs. 2 280 fällveckor vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025.
- Kläckfällorna vittjas varje vecka och flyttas vid behov till fortfarande översvämmade miljöer inom aktuellt studieområde.
- Samtliga insekter fångade i de 10 kläckfällorna inom ett studieområde slås samman till ett samlingsprov för varje veckovis insamling i vart och ett av de 12 studieområdena.
- Sub-sampling enligt metod från Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för vatten och miljö, används för att få ned antalet till en rimlig mängd för identifiering med bibehållen möjlighet till statistisk analys.
- Insekterna identifieras initialt till taxonomisk ordning och för ordningen Diptera till underordning, samt för underordningen Nematocera även till familj.

Insamling och analys av stödvariabler i översvämmad miljö

Insamling av ”supporting environmental data” i de 12 studieområdena enligt följande:

- Vattendjup vid varje kläckfälla mäts varje vecka vid tömning.
- Lufttemperaturer i samtliga studieområden mäts kontinuerligt.
- Vattenprovtagning följt av vattenkemisk analys används för näringsklassning av studieområdena vid översvämning.

c) Sökanden ska senast den **31 december samma år som bekämpningen utfördes** till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa vilka ytor inom ramområdena som har hävdats genom kreatursbete och/eller slåtter samt övriga åtgärder som har vidtagits under året och som begränsar stickmyggförekomsten. Redovisningen ska inte begränsas till de åtgärder som har vidtagits med huvudsakligt syfte att bekämpa mygg. Redovisningen ska tas fram efter samråd med länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län och innehålla följande information:

- aktuellt område (shp-fil med utbredning och namn enligt SWEREF 99 TM),
- vilken åtgärd som vidtagits,
- förväntad respektive uppnådd effekt av åtgärden på förekomsten av översvänningsmygg, och
- under vilken tidsperiod åtgärden vidtagits.

d) Sökanden ska efter hörande av berörda länsstyrelser senast **den 31 december 2025** till berörda tillsynsmyndigheter och Naturvårdsverket redovisa en plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till

förmån för andra metoder med utgångspunkt i landskapsstrategin Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven⁴. Planen ska innehålla redovisning av planerade hävdåtgärder inom ramområdena samt övriga planerade åtgärder som kan begränsa stickmyggförekomsten. Redovisningen ska inte begränsas till åtgärder med huvudsakligt syfte att bekämpa stickmygg.

4. Övriga villkor

- a) Bekämpning får endast ske om fastighetsägare samtycker. Ni ska därför hämta in fastighetsägares samtycke innan bekämpning påbörjas. Ni ska även upplysa fastighetsägare om att arrendatorer ska informeras om samtycket.
- b) Polismyndigheten ska underrättas om tid och plats för spridningen.
- c) Vid spridning och hantering av VectoBac G[®] samt vid rengöring av spridningsutrustning ska ni hålla nödvändiga avstånd så att områden som inte är föremål för bekämpning skyddas från exponering.
- d) Lämplig utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet ska användas när spridningen genomförs. Vindhastigheten ska kunna bestämmas med en noggrannhet av $\pm 0,5$ m/s.
- e) Piloterna som utför bekämpningen ska vara dokumenterat skickliga.
- f) Piloterna ska ha skriftliga instruktioner för arbetet.
- g) Spridningen ska dokumenteras löpande. Dokumentationen ska sparas i tio år och ska vid begäran uppvisas för tillsynsmyndighet och göras tillgänglig för forskning. Av dokumentationen ska framgå:
 - vilket medel och vilken dos som använts samt tidpunkt och plats för spridningen,
 - temperatur, vindriktning, vindhastighet och väderleksförhållanden,
 - vilka skyddsavstånden varit,
 - flygriktningen och eventuella andra uppgifter som piloten bedömt vara av betydelse, och
 - pilotens namn.

ANSÖKAN

Nedre Dalälvens Utvecklings AB (NEDAB) har den 22 juni 2022 ansökt om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för helikopterbaserad biologisk bekämpning av larver av översvämningsmygg från helikopter och för hand enligt ovan i Natura 2000-områden vid Nedre Dalälven under åren 2023-2025. NEDAB har också ansökt om dispens från förbudet mot spridning av bekämpningsmedel från luftfartyg enligt 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken.

Ansökan avser bekämpning av larver av översvämningsmygg genom spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G[®] från helikopter vid högst fyra tillfällen i översvämningsområden vid Nedre Dalälven under maj-augusti 2023-2025, totalt 198 000 kg per år varav 150 200 kg inom Natura 2000-områden. Behovet av bekämpning styrs av översvämningsarnas antal och omfattning under vår och sommar. Den totala arealen som ansökan omfattar är 14 103 hektar varav 7 133 hektar ligger inom 20 Natura 2000-områden.

⁴ Länsstyrelsen Gävleborg. 2013. Förslag till hur myggproblemet vid Nedre Dalälven kan hanteras på lång sikt. Rapport 500-8033-13.

Ärendet avser Natura 2000-områdena Båtfors (SE0210008), Bredfors (SE0210240), Untra (SE0210241), Kvarnön (SE0210320), Hedesundafjärden (SE0210366), Pellesberget (SE0210367), Färnebofjärden syd (SE0210368), Östa (SE0210369), Hallaren (SE0250171), Kungsgårdsholmarna (SE0620160), Färnebofjärden, nordväst (SE0620234), Jordbärsmuren-Ålbo (SE0630153), Spjutholmen (SE0630154), Hedesunda (SE0630186), Bredforsen (SE0630187), Tjursöarkipelagen (SE0630188), Övre Hedesundafjärden (SE0630189), Färnebofjärden (SE0630190), Ista (SE0630191) och Gysinge (SE0630192).

Natura 2000-områdenas omfattning framgår av den förteckning som Naturvårdsverket för enligt 15 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Information om vilka Natura 2000-intressen som avses att skyddas inom områdena finns tillgänglig och är sökbar via Naturvårdsverkets webbplats, www.naturvardsverket.se.

Som skäl för ansökan har NEDAB anført bland annat följande. Återkommande stora till olidliga mängder stickmyggor har betydande negativa effekter på såväl boende, besökare som näringsliv i berörda områden. Spridningen av VectoBac G[®] är nödvändig för att långsiktigt skydda hälsan och livskvaliteten hos både boende och besökare i de områden till vilka översvämningsmyggorna annars sprider sig. Det är också viktigt för att långsiktigt skydda de ekonomiska intressen som riskerar att påverkas negativt av att människor och näringsliv annars väljer att flytta från de utsatta områdena eller inte besöker eller etablerar sig i dessa områden. Vid en normal översvämning riskerar de *Aedes sticticus* som sprids från ramområden inom Natura 2000-områden att drabba 14 521 fastboende inom 5 km. Vid en stor översvämning ökar antalet potentiellt drabbade personer till 32 319 fastboende inom en 10 km buffertzons kring ramområdena. För hela det område vid Nedre Dalälven, motsvarande 14 103 hektar, som omfattas av bekämpningsåtgärder skulle utebliven bekämpning riskera att 6 419 fastboende inom 5 km och 37 990 inom 10 km från de myggproduktiva områdena drabbas av outhärdliga problem. Förutom de fastboende som drabbas av stickmyggproblematiken så berörs även sommarboende, turister och andra besökare. Det är svårt att redovisa exakt antal människor som av olika anledningar befinner sig i området kring Nedre Dalälven under sommar och höst. Utifrån den besöksregistrering som förs vid de två besöksmålen Naturrum Färnebofjärden och Nationalparken Färnebofjärden står det dock klart att området i vart fall har ca 175 000 besökare per år. Upprepad exponering för översvämningsmyggor kan leda till ångest, depression och en lägre livstillfredsställelse. Detta medför i sin tur att det föreligger risk för avfolkning från stickmyggexponerade orter som varit kontinuerligt bebodda i flera hundra år. Befolkningen uttrycker tydligt att de oregelbundet återkommande olidliga problemen har avsevärda negativa effekter på alla aspekter av möjligheten att leva och bo i de drabbade områdena i Nedre Dalälven med omnejd. Det finns också ett uttryckligt behov av hjälp med bekämpning. Reduktion av mängden stickmyggor till acceptabla nivåer genom bekämpning med VectoBac G[®] inom ramområdena i de berörda Natura 2000 områdena kan därmed anses vara en åtgärd som måste genomföras av tvingande orsaker och som har ett väsentligt allmänintresse. Det är NEDAB:s bestämda uppfattning att genomförd miljökonsekvensbeskrivning tydligt visar att spridningen av VectoBac G[®] inte kan skada den livsmiljö i områdena som avses

att skyddas eller medföra att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Bekämpningens påverkan på livsmiljön och andra arter än översvämningsmyggor är mycket liten och det finns ingenting som tyder på att något skyddsobjekt påverkas. Naturvårdsverket torde därför kunna meddela tillstånd redan med stöd av 7 kap. 28 b § miljöbalken utan att inhämta regeringens tillåtelse. Med hänsyn till att det saknas möjligheter att sprida VectoBac G[®] för hand och den stora olägenhet översvämningsmyggor innebär för människor i området föreligger synnerliga skäl att meddela dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg.

Naturvårdsverket har tidigare vid flera tillfällen prövat ansökningar om att få bekämpa översvämningsmygg med VectoBac G[®] vid Nedre Dalälven. Årets ansökan avseende åren 2023-2025 innebär en utökning av arealen jämfört med motsvarande ansökan för perioden 2020-2022. Inklusiva mindre justeringar av några ramområden är den totala nettoökningen 1 560 hektar (+12 %) medan ramområdenas areal inom Natura 2000-områden har ökat med 1 160 hektar (+19 %). Som skäl för detta anför NEDAB i huvudsak följande. NEDAB har under en längre tid fått klagomål från samhällena Bärrek och Ista om återkommande mycket stora till olidliga stickmyggproblem. Enligt egna undersökningar härrör dessa stickmyggproblem huvudsakligen från temporärt översvämmade områden inom Natura 2000-området Färnebofjärden. Östa, Vikbolandet, Ingbo, Sörbo och Norr Ekedal har enligt befolkningens klagomål och uppmätta mängder av stickmyggor drabbats av återkommande mycket stora till olidliga stickmyggproblem under en följd av år och senast 2021. Enligt egna undersökningar emanerar dessa stickmyggproblem huvudsakligen från temporärt svämmade områden inom den södra och västra delen av Natura 2000-området Färnebofjärden syd. De ansökta områdena inom Färnebofjärden respektive Färnebofjärden syd behöver därför utvidgas. NEDAB söker återigen tillstånd för bekämpning inom de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Tjursöarkipelagen och Spjutholmen i Gävleborgs län där man tidigare har fått avslag bland annat med hänvisning till att alternativa metoder genom bete och/eller slätter står till buds. NEDAB framför att även om hävd till viss del kan påverka antalet kläckta larver från översvämningsmyggor så är den bevisade effekten för liten för att denna metod ska kunna betraktas som en alternativ lösning till bekämpning med VectoBac G[®] i den mening som avses i 7 kap. 29 § första stycket p. 1 miljöbalken. Det saknas därmed stöd i lag för att avslå ansökan gällande dessa områden med hänvisning till att det finns alternativa lösningar på stickmyggproblematiken.

REMISSYTTRANDEN

Ansökningshandlingarna skickades till 32 remissinstanser. De har också kungjorts i ortspress och i Post- och Inrikes Tidningar samt varit utställda hos berörda kommuner. Sammanlagt har 25 svar inkommit till Naturvårdsverket. Av dessa har nio remissinstanser meddelat att de avstår från yttrande eller att de inte har några synpunkter. Tre instanser, Fortum, Skogsstyrelsen och Tierps kommun, har meddelat att de inte har någon erinran mot att ansökan bifalls. Ansökan tillstyrks av Statens veterinärmedicinska anstalt, Sveriges kommuner och regioner, Gävle kommun, Sandvikens kommun, Heby kommun, Naturskyddsföreningen i Uppsala samt Föreningen för myggbekämpning.

Åtta remissinstanser har lämnat synpunkter på ansökan. Dessa sammanfattas nedan.

Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län samt Länsstyrelsen i Gävleborgs län har lämnat i stort sett likalydande yttranden och anser att tillstånd bör lämnas för hela den ansökta perioden, 2023-2025. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* bedömer dock att tillstånd till bekämpning inte bör lämnas för Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Länsstyrelserna anser att behovet av bekämpning är av stort allmänt intresse. Länsstyrelserna anser också att det är mycket viktigt att inte använda mer bekämpningsmedel än vad som är nödvändigt för att uppnå en acceptabel situation och menar att sökanden därför har ett ansvar att kontinuerligt se över möjligheterna att dels minska dosen, dels öka precisionen av bekämpningen. I flera län har ramområdena i ansökan utökats och länsstyrelserna i Uppsala respektive Gävleborgs län påpekar att vissa av de utökade områdena är belägna relativt långt ifrån tätbefolkade områden. Eftersom bekämpning endast sker när behovet är stort anser länsstyrelserna att fyra bekämpningstillfällen per säsong bör medges, även inom Natura 2000-områden. Länsstyrelserna är positiva till de förändringar i egenkontrollprogrammet som föreslås i ansökan. Länsstyrelserna anser vidare att de villkor som ställts i tidigare tillståndsbeslut i stort sett är lämpliga och nödvändiga för att minimera direkt och indirekt påverkan på naturmiljön. Länsstyrelserna anser dock att de tidigare ställda villkoren 2c-e behöver ses över och att det är tveksamt om de behövs beträffande sångsvan och storlom. Länsstyrelserna anser att det inte är sökandens ansvar att redovisa alternativa åtgärder som begränsar myggförekomsten om de har vidtagits av andra än sökanden, utan menar att detta istället borde vara Naturvårdsverkets ansvar. Länsstyrelserna anser slutligen att villkor 3d i tidigare beslut bör endast omfatta krav på redovisning av plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet VectoBac G[®] på kort och lång sikt. Framtagandet av en motsvarande plan med utgångspunkt i landskapsstrategin *Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven* bör däremot genomföras i Naturvårdsverkets regi.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker ansökan med undantag för Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen som myndigheten anser ska undantas från bekämpning och fungera som kontroll- och experimentområde.

Statens veterinärmedicinska anstalt tillstyrker ansökan, men framför att den metod för larvprovtagning som används för att besluta om bekämpningsåtgärder inte är kvalitetssäkrad, och att en oberoende utvärdering av metoden bör göras.

Uppsala universitet anser att det inte bör ges tillstånd inom ytterligare områden än vad som getts tillstånd för tidigare år. Desto större yta som bekämpas desto större risk är det att oönskade ekologiska effekter uppnås. Universitetet hävdar att det fortfarande finns många frågor kring ekologiska effekter som inte undersökts. Det framhålls vidare att det är mycket olämpligt att byta ut tre av referensområdena (Gångbroholmen, Rönnsmyran, Göknäset). En lång tidsserie av analyser är mycket värdefull och att bryta denna tidsserie är helt förkastligt.

Sökanden har givits möjlighet att kommentera de inkomna remissvaren och har anfört i huvudsak följande. Bekämpningen i Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Tjursöarkipelagen och Spjutholmen har inte tillåtits sedan de ansöktes för första gången 2016, och sökanden undrar därför när Länsstyrelsen Gävleborg planerar för en utvärdering av slätter och bete som alternativ myggbekämpningsmetod. Att inte få bekämpa dessa områden med VectoBac G[®] orsakar ångest och lidande bland människorna som lever och verkar nära Ålbo, Hedesunda och Hyttön. Angående kritiken från Uppsala universitet att byta tre referensområden anför sökanden att skälen till det föreslagna bytet är rent praktiska, eftersom vägen till dessa områden har upphört att existera. Tillstånd att använda och i viss mån röja längs vägen har funnits men detta är ohållbart i fortsättningen och en säkerhetsrisk för sökandens personal.

Tillämpliga bestämmelser

Bestämmelser om Natura 2000-prövningen

Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Bestämmelsen motsvarar artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet. För åtgärder som ska prövas för ett sådant tillstånd ska en specifik miljöbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning göras (6 kap. 20 § första stycket 1 miljöbalken). Miljökonsekvensbeskrivningen ska åtminstone innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap. 28 b och 29 §§ miljöbalken (6 kap. 36 § andra stycket miljöbalken).

Enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken får tillstånd enligt 28 a § lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,
2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Bestämmelserna i 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken motsvarar artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet⁵.

Om prövningsmyndigheten bedömer att tillstånd initialt inte kan meddelas med stöd av 7 kap. 28 b § miljöbalken kan tillstånd endast meddelas efter regeringens tillåtelse enligt 7 kap. 29 § miljöbalken, vilken motsvarar artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet. Kriterierna som måste vara uppfyllda för att tillstånd ska få lämnas i ett sådant fall är att

1. det saknas alternativa lösningar,
2. verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och

⁵ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG.

3. de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Bestämmelser om spridning av bekämpningsmedel från luftfartyg

Enligt 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken får bekämpningsmedel inte spridas från luftfartyg. Enligt 14 kap. 8 § första stycket 6 miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om sådana undantag från förbudet i 7 § första stycket som det finns synnerliga skäl för. Enligt 3 kap. 21 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel får Naturvårdsverket, i fråga om spridning av biocidprodukter från luftfartyg, i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken, om det finns synnerliga skäl.

SKÅLEN FÖR NATURVÅRDSVERKETS BESLUT

Natura 2000-prövningen

Naturvårdsverket anser att miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet är tillräcklig för den prövning som ska göras.

Naturvårdsverket bedömer att de åtgärder som planeras av sökanden kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eftersom åtgärderna riskerar att på ett betydande sätt påverka miljön i berörda Natura 2000-områden. Tillstånd enligt detta lagrum får lämnas endast om de planerade åtgärderna, ensamma eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, inte kan skada de livsmiljöer som avses att skyddas i de aktuella Natura 2000-områdena. Åtgärderna får inte heller medföra att de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i områdena av arterna (7 kap. 28 b § miljöbalken).

Naturvårdsverket måste, för att kunna lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken, försäkra sig om att de berörda Natura 2000-områdena inte kommer att ta skada av de ansökta åtgärderna. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel om att åtgärderna inte kan ha en skadlig inverkan.⁶

Vid prövning av motsvarande ansökningar tidigare år har Naturvårdsverket funnit att kriterierna i 7 kap. 28 b § miljöbalken inte varit uppfyllda, varför ärendet har överlämnats till regeringen för prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken. Regeringen har därefter meddelat tillåtlighet för Naturvårdsverket att meddela tillstånd i den omfattning och enligt de villkor som framgår av regeringens beslut.

Av den miljökonsekvensbeskrivning som bilagts ansökan framkommer i huvudsak följande vad gäller bedömningen avseende risk för skada på berörda Natura 2000-områden. De prioriterade naturtyper som förekommer i de berörda Natura 2000-områdena och som kan bli föremål för bekämpning är fuktängar,

⁶ Se bl.a. EU-domstolens dom av den 7 september 2004, Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, "Waddenzee", C-127/02, senare bekräftat bl.a. i samma domstols dom av den 16 juli 2020, WWF Italia Onlus m.fl., C-411/19.

svämängar, rikkärr, lövsumpskog, svämlövskog och svämädellövskog. Eftersom VectoBac G[®] innehåller låg halt av lösliga näringsämnen tillförs med aktuell dosering ingen betydande näring till miljön. Näringstillförseln är försvinnande låg i relation till övrig naturlig och antropogen tillförsel. Vidare kan en miljöeffekt genom ackumulering av Bti-bakterien, pretoxinet eller sporererna uteslutas. Risken för en eventuell påverkan av bekämpning med VectoBac G[®] genom helikopterspridning på berörda Natura 2000-naturtyper bedöms därför som obefintlig. Det finns inga Bti-känsliga fjädermyggor eller andra myggor listade som skyddsvärda i de berörda Natura 2000-områdena i Nedre Dalälven. Ingen av de specifikt skyddade Natura 2000-arterna kan direkt påverkas av VectoBac G[®]. Det finns inte heller risk för indirekt påverkan eftersom ingen av dessa arter använder sig av stickmyggor som föda, varken som larv eller som vuxna. Användning av helikopter vid spridning anses inte medföra någon risk för negativ inverkan på häckande storfåglar. Inget tyder heller på att användning av helikopter för spridning av VectoBac[®] innebär någon störning för häckande vitryggiga hackspettar. Bland insektsätande fågelarter finns ingen art som är beroende av stickmyggor. Bekämpning med VectoBac G[®] minskar inte förekomst av fjädermyggor eller andra viktiga insekter i näringsväven. Därmed anses bekämpningen inte medföra någon risk för skyddsvärda fåglar.

Som Naturvårdsverket redovisat i tidigare års tillståndsbeslut finns det studier som visar att återkommande bekämpning med VectoBac G[®] kan leda till små ekosystemförändringar och att även små effekter på organismer som inte undersökts kan ha stor direkt eller indirekt betydelse för olika interaktioner mellan arter, såväl på kort som på lång sikt.⁷ Naturvårdsverkets bedömning är fortfarande att det inte är fullständigt klarlagt att spridning av bekämpningsmedlet VectoBac G[®] upprepade gånger över stora arealer inte kan få några oönskade ekologiska effekter. Bekämpning av översvämningsmygglarver med VectoBac G[®] har dock utförts i Sverige i ungefär samma geografiska områden och i samma naturtyper som nu är aktuella i berörda Natura 2000-områden under en följd av år och på samma sätt som avses i nu aktuell ansökan. Meddelade tillstånd har konsekvent villkorats med uppföljning och rapportering utan att någon negativ inverkan av betydelse för Natura 2000-intressen har upptäckts. Inte heller egenkontroller tyder på några sådana effekter. Naturvårdsverket anser mot denna bakgrund att bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap om de ansökta bekämpningsåtgärderna och dess effekter numera är tillräcklig för att undanröja alla rimliga vetenskapliga tvivel om åtgärdernas effekter på ovannämnda Natura 2000-områden.

Naturvårdsverket bedömer vidare, med beaktande av det som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen, att det inte kvarstår några rimliga tvivel gällande att ansökt bekämpning inte har någon skadlig inverkan på de utpekade värdena i berörda Natura 2000-områden. Förutsättningarna enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken är således uppfyllda i fråga om dessa områden och Naturvårdsverket kan självständigt meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a § gällande dem, utan att

⁷ McKie, B. G., Taylor, A. Nilsson, T. & Goedkoop, W. 2015. *Kvantifiering av ekosystemeffekter av Bti-användning i Nedre Dalälven*. Sveriges lantbruksuniversitet. Nilsson, C. & Renöfält, B. 2009. *Mygg och Bti i nedre Dalälven. Utvärdering av ett vetenskapligt uppföljningsprogram*. Rapport 6305. Naturvårdsverket. NV-05266-13, 2015-11-02 *Att utvärdera effekterna av bekämpning av översvämningsmyggor*. Redovisning av ett regeringsuppdrag.

tillfråga regeringen. De tveksamheter som Naturvårdsverket pekar på ovan handlar dels om risken för påverkan på bekämpningsområdet som helhet, vilket gör att tillståndsplikten för Natura 2000 träder in, dels om behovet av uppföljande villkor, se vidare nedan. Vad gäller de värden som ska skyddas genom Natura 2000-utpekandet bedömer dock Naturvårdsverket numera att bekämpningsåtgärderna inte kommer att skada dessa.

Regeringen har i motsvarande tillståndsärenden tidigare år framhållit att metoden för bekämpning av stickmyggor genom spridning av Bti inte kan anses vara en långsiktigt hållbar lösning och att regeringen anser att användandet av VectoBac G[®] bör minska. Därtill kommer att det ännu råder en viss osäkerhet i fråga om en storskalig användning av bekämpningsmedlet har negativa effekter på Natura 2000-områdena eller på ekosystemen över tid. Naturvårdsverket anser att tillstånd till bekämpning inte bör gå utöver vad som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig under sommarsäsongerna 2023-2025, och att bekämpningen bör begränsas till områden där mängden stickmyggor vid något mättillfälle har uppgått till minst 5 000 per fälla och fångsnatt.

Naturvårdsverket bedömer utifrån dessa utgångspunkter att Natura 2000-tillstånd för bekämpning av larver av översvämningsmyggor kan lämnas i de områden som är markerade med både grön färg och streck på bifogad karta, se bilaga 2.⁸ Sökanden har visat att det i det aktuella området har fångats fler än 5 000 stickmyggor i fällor under en natt och att det resultatet kan anses vara relevant inom fem kilometers radie från fällorna, samt att huvuddelen av stickmyggen utgörs av översvämningsmygg. Sökanden har också visat att det finns fog för antagandet att översvämningsmyggen innebär stora olägenheter för människor som bor och vistas i närheten av dessa områden.

Ansökan gäller bekämpning vid högst fyra tillfällen per område, vilket Naturvårdsverket bedömer är en rimlig omfattning som vissa säsonger kan vara motiverad för att motverka olägenheterna med myggförekomsterna. Vi bedömer att en ytterligare bekämpning jämfört med tidigare beviljade tre inom Natura 2000-områden inte i sig riskerar att orsaka skada på de livsmiljöer eller störningar på de arter som ska skyddas i de aktuella Natura 2000-områdena.

Naturvårdsverket anser att det även är befogat att reglera den maximala mängd bekämpningsmedel som får spridas per hektar och bekämpningstillfälle respektive totalt under säsongen.

Som angetts ovan bedömer Naturvårdsverket, mot bakgrund av bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap, att den ansökta bekämpningen inte medför skada på de värden som ska skyddas genom utpekandet av Natura 2000-områdena ifråga.

Naturvårdsverket anser att metoden för mätning av larvmängder behöver dokumenteras och redovisas på ett vetenskapligt sätt med anledning av att denna är helt avgörande för om bekämpning ska ske eller inte. Vi har därför preciserat detta i villkor.

⁸ Dessa områden utgörs av Natura 2000-områden och områden inom ett avstånd på cirka en (1) kilometer från närmaste Natura 2000-område, där spridning av bekämpningsmedel bedöms kunna påverka Natura 2000-området.

Regeringen har tidigare framhållit att metoden för bekämpning av stickmyggor genom spridning av Bti inte kan anses vara en långsiktigt hållbar lösning och att det är ytterst angeläget att komma framåt i användandet av hållbara metoder för bekämpning av stickmyggor. Detta bedömer Naturvårdsverket fortfarande är en relevant utgångspunkt för tillståndsprövningen. Mot den bakgrunden bör tillståndet förenas med villkor om att redovisa dels samtliga genomförda övriga åtgärder som har en begränsande effekt på myggförekomsten, dels en plan för minskning av användandet av bekämpningsmedlet på kort och lång sikt till förmån för andra metoder med utgångspunkt i landskapsstrategin *Människor, mygg och natur vid Nedre Dalälven*. Syftet är att skapa utbyte av kunskap och erfarenheter kring frågan om alternativa hållbara lösningar i de aktuella områdena.

För att kunna säkerställa det långsiktiga bevarandet av värdena i dessa områden är det dock även fortsatt viktigt att bekämpningen noggrant följs upp för att eventuella oförutsedda oönskade effekter för berörda Natura 2000-områden ska kunna upptäckas. Sådan uppföljning möjliggör för tillsynsmyndigheten att i efterhand, om så visar sig vara nödvändigt, vidta de åtgärder som behövs, även om Naturvårdsverket i nuläget inte ser någon risk för detta. Uppföljning behövs också för att klarlägga att bekämpningen får avsedd verkan. Naturvårdsverket bedömer att det förslag på uppföljning enligt egenkontrollprogram som sökanden har lämnat i ansökan i huvudsak är lämpligt att ställa som villkor för bekämpningssäsongerna 2023-2025. En mer omfattande uppföljning kan eventuellt krävas framöver för att uppfylla miljöbalkens krav.

Vitryggig hackspett är i den gällande nationella rödlistan klassad i kategorin Akut hotad. En så kallad värdeetrakt för vitryggig hackspett, ”Testeboån och Dalälven”, berörs av de ansökta åtgärderna.⁹ Arten är dock inte utpekad för skydd i något av de aktuella Natura 2000-områdena. Med hänsyn till artens rödlistning, samt risken för negativ påverkan på arten, anser ändå Naturvårdsverket att tillståndet med stöd av 2 kap. 3 § miljöbalken behöver villkoras så att särskild hänsyn tas till den vitryggiga hackspetten.

Havsörn, fiskgjuse och trana är generellt sett arter som är känsliga för olika slag av störningar vid sina boplatser. Samtliga tre är utpekade för skydd inom Natura 2000-områden. Vid tillämpning av försiktighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § miljöbalken bedömer Naturvårdsverket att villkor om skyddsavstånd till boplatserna är skäliga att ställa.

Övriga villkor framgår av beslutet.

Natura 2000-områden där tillstånd lämnas

Regeringen har tidigare angett att tillstånd till bekämpning inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att göra situationen uthärdlig, och att bekämpningen bör begränsas till områden där mängden stickmyggor vid något mättillfälle uppgått till minst 5 000 per fälla och fångsnatt. Även om regeringens tillåtelse inte har

⁹ Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen. 2017. Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett 2017-2021 (*Dendrocopos leucotos*). Rapport 6770.

inhämtats vid denna prövning, anser Naturvårdsverket att det i sak fortfarande är motiverat att pröva ansökan utifrån dessa utgångspunkter när förutsättningarna för Natura 2000-tillstånd i eller i nära anslutning till Natura 2000-områden ska avgöras. Med nära anslutning avser vi områden inom ett avstånd på cirka en (1) kilometer till yttergränsen för närmaste Natura 2000-område. Som vi redogjort för ovan anser vi att dessa kriterier är uppfyllda vid årets prövning.

Regeringen har tidigare tillåtit att bekämpning får utföras vid högst tre tillfällen per område och år och att som mest 100 000 kg VectoBac G[®] får spridas per år inom Natura 2000-områdena vid Nedre Dalälven. Naturvårdsverket har dock redan i tidigare prövningar bedömt i hemställan om tillåtelse till regeringen att fyra bekämpningstillfällen per år är rimligt att medge. Naturvårdsverket bedömer att det även är befogat att reglera den maximala mängd bekämpningsmedel som får spridas per hektar och bekämpningstillfälle. Naturvårdsverket är vid denna prövning inte formellt bunden av regeringens ställningstagande avseende maximalt antal bekämpningar. Om det går att medge bolagets ansökta fyra bekämpningar, utan att detta i sig medför negativ påverkan på miljön, så bör detta vara möjligt att tillåta.

Uppföljning enligt egenkontrollprogrammet ska redovisas senast den 28 februari året efter aktuell bekämpningssäsong med hänsyn till att resultaten behöver vara tillgängliga vid eventuellt kommande prövningar av tillståndsansökningar från NEDAB. Resultaten behöver vara tillgängliga även för tillsynsmyndigheternas tillsyn enligt miljöbalken. Eftersom egenkontrollen för Forshaga upphör med hänvisning till att resultaten från motsvarande egenkontroll vid Nedre Dalälven är relevanta även för Forshaga, är det viktigt att resultaten finns tillgängliga vid eventuellt kommande prövningar av ettåriga tillståndsansökningar för Forshaga. Om tillståndsbesluten ska kunna vinna laga kraft inför den normalt sökta bekämpningssäsongens start den 1 maj behöver besluten fattas senast i mitten av mars.

Övriga villkor framgår av beslutet.

Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att förutsättningarna för att meddela Natura 2000-tillstånd är uppfyllda för de flesta av de ansökta områdena. Områden för vilka Natura 2000-tillstånd meddelas är markerade med grönt och streck på kartan i bilaga 2.

Avslag på ansökan om Natura 2000-tillstånd för vissa områden

För Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen samt Tjursöarkipelagen gör Naturvårdsverket en annan bedömning.

Områdena har hittills inte bekämpats. Länsstyrelsen i Gävleborgs län skriver i sitt remissyttrande att ”det är viktigt att även fortsättningsvis inte bekämpa Jordbärsmuren[-Ålbo], Spjutholmen och Tjursöarkipelagen så att det finns områden där VectoBac G[®] inte använts, då det fortfarande finns behov av att kunna utvärdera långsiktiga alternativa metoder för myggbekämpning. Länsstyrelsen bedriver slätter och/eller bete i de tre områdena, samt restaurerar för ytterligare områden som ska hävdas.”. Havs- och vattenmyndigheten ”önskar att dessa områden undantas även under kommande period och fungera

som kontroll- och experimentområde. Alternativa metoder för myggbekämpning som på sikt kan ersätta bekämpningsmedlet kan utvecklas där.”. Uppsala universitet framför att det inte bör ges tillstånd för bekämpning inom ytterligare områden än vad som getts tillstånd för tidigare år: ”En utvidgning är mycket olämpligt. Desto större yta som bekämpas desto större risk är det att oönskade ekologiska effekter uppnås. Tidigare studier har visat inga eller små ekologiska effekter av bekämpning inom området. Men det finns fortfarande många frågor kring ekologiska effekter som inte undersökts [---] och innan det är gjort bör inte området för bekämpning utökas.”.

Vi bedömer att det inte är möjligt att tillåta bekämpning i dessa områden under säsongerna 2023-2025, även om de i nuläget inte i sin helhet hävdas med bete eller slätter. Om bekämpning tillåts i områdena kan det väsentligt försvåra tillämpning och utvärdering av alternativa lösningar, vilket kan behöva ske under en följd av år.

Ett omfattande arbete för att finna alternativa lösningar till bekämpning med VectoBac G[®] genomfördes i och med det landskapsstrategiprojekt, ”Människor, mygg och natur i Nedre Dalälvsområdet”, som Länsstyrelsen i Gävleborgs län ansvarade för. Syftet med projektet var bland annat att finna långsiktiga lösningar för att komma till rätta med grundorsakerna till myggproblemen i området. Projektets slutrapport överlämnades till Miljödepartementet den 29 november 2013.¹⁰ I rapporten föreslås tre huvudsakliga åtgärder för att minska problemen med mygg:

- ändrad vattenreglering
- ökad hävd genom bete eller slätter
- kompletterande bekämpning med VectoBac G[®]

I rapporten redovisas att det i dagsläget finns kunskap om alternativa lösningar för att väsentligt kunna bidra till att långsiktigt lösa problemet med massförekomst av översvämningsmygg, men att dessa alternativa lösningar sannolikt inte innebär att användningen av VectoBac G[®] kan upphöra helt.

En undersökning som utfördes år 2018 av Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) visade också på färre kläckta mygg på betade ytor än på ohävdade eller slagna ytor.¹¹

En annan studie av SVA¹² visade att olika miljötyper har olika förutsättningar att producera stickmyggor och att olika arter av stickmyggor föredrar olika typer av miljöer. Bland annat visade studien att det kläcks signifikant fler stickmyggor ur jordprover tagna vid ”strukturer”, det vill säga olika formationer i naturen, som grästuvor, rishögar, fallna stammar och stubbar, än ur prover som tagits slumpvis. Miljöer som hävdas genom slätter har signifikant färre kläckta

¹⁰ Länsstyrelsen i Gävleborgs län. 2013. Förslag till hur myggproblemet vid Nedre Dalälven kan hanteras på lång sikt. Redovisning av regleringsbrevsuppdrag. Rapport 500-8033-13.

¹¹ Statens veterinärmedicinska anstalt. 2018. *Kan vegetationen ha inverkan på översvämningsmyggor vid Nedre Dalälven*. Opublicerad rapport.

¹² Eklöf, D., Lilja, T. & Lindström, A. 2020. *Översvämningsmyggor och hävd*. Rapport. Naturvårdsverket.

stickmyggor än övriga miljöer. Den hypotes som framfördes var att öppna områden är mindre attraktiva för äggläggande stickmygghonor, vilket skulle leda till färre ägg och därmed färre kläckta larver ur jordproverna. Resultaten från studien stödjer denna hypotes. Att skillnaden mellan strukturer och slumpprover var så stor i alla miljökategori tyder på att det är just dessa strukturer som gynnar stickmyggorna.

Det har alltså visats att hävd genom bete eller slätter signifikant kan reducera förekomsten av mygglarver.

Regeringen har, baserat på Naturvårdsverkets bedömningar, tidigare inte gett tillåtelse enligt Natura 2000-bestämmelserna för bekämpning i de tre Natura 2000-områdena Jordbärsmuren-Ålbo, Spjutholmen och Tjursöarkipelagen. Naturvårdsverket anser inte att det föreligger skäl för att ändra ställningstagandet i denna fråga. Områdena är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Naturvårdsverket anser att jämförelseområden som dels inte bekämpas med VectoBac G[®], dels är föremål för alternativa bekämpningsmetoder, är fortsatt av mycket stor vikt som jämförelseområden för att säkerställa att det inte uppstår skada på Natura 2000-områden. Att NEDAB i sin egenkontroll därutöver har pekat ut jämförelseområden som varken bekämpas eller har några andra åtgärder ändrar inte på denna bedömning. Dessa områden är inte jämförbara just på grund av avsaknaden av alternativa bekämpningsmetoder.

Vi finner därför att det saknas förutsättningar för att bifalla ansökan om bekämpning i dessa områden. Områdena är markerade med rött på kartan i bilaga 2.

Spridning av biocidprodukter från helikopter

När det gäller prövningen av dispens från förbudet att sprida biologiska bekämpningsmedel från luftfartyg berörs alla områden i ansökan, det vill säga även områden utanför Natura 2000-områden.

Förutsättningar för dispens

Dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken kan meddelas om det finns synnerliga skäl. Naturvårdsverket anser att dispens för spridning från helikopter kan meddelas endast om

- det inte är praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedel för hand, och
- översvämningsmyggen innebär stora olägenheter för människor som bor och vistas i aktuella områden.

Tänkbara orsaker till att det inte är möjligt att sprida för hand kan vara exempelvis områdenas storlek, graden av översvämnning eller vegetationens beskaffenhet och att det därmed är svårt eller omöjligt att ta sig fram till fots eller med båt.

Spridning av VectoBac G[®] från helikopter regleras av de krav som följer av Kemikalieinspektionens gällande produktgodkännande. Naturvårdsverket anser dock att striktare krav än så behövs för att förebygga att bekämpningen medför

skada eller olägenhet för människors hälsa eller för miljön. För att det ska anses finnas synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet att sprida biocidprodukter från luftfartyg anser därför Naturvårdsverket att ytterligare en förutsättning för dispens är att villkoren i produktgodkännandet är uppfyllda, samt att de ytterligare villkor som Naturvårdsverket anger för dispensen följs.

Områden där dispens medges

I de områden i aktuell ansökan som överstiger en areal av cirka 0,5 hektar bedömer Naturvårdsverket att de enskilda översvämmade områdena är stora och svårtillgängliga. Det är inte praktiskt möjligt att sprida bekämpningsmedel för hand i dessa områden. Denna förutsättning för dispens är därför uppfylld för dessa områden.

Sökanden har visat att det i det aktuella området har fångats fler än 5 000 stickmygg i fällor under en natt, att det resultatet kan anses vara relevant inom fem kilometers radie från fällorna, samt att huvuddelen av stickmyggen utgörs av översvämningsmygg (se även angående bedömningen av Natura 2000-tillstånd). Naturvårdsverket anser att denna mängd översvämningsmyggor utgör stora olägenheter för människor som bor eller vistas inom aktuella områden. Även denna förutsättning för dispens är därför uppfylld.

Naturvårdsverket anser således att det finns synnerliga skäl för att meddela dispens från förbudet i 14 kap. 7 § första stycket miljöbalken att vid högst fyra tillfällen sprida bekämpningsmedel från luftfartyg vart och ett av åren 2023, 2024 och 2025 inom de områden som är markerade med grönt och streck på kartan i bilaga 2.

Särskilda villkor för helikopterspridning av VectoBac G[®] har utarbetats av Kemikalieinspektionen och framgår av gällande produktgodkännande. De ytterligare villkor som föreskrivs i beslutet bedömer Naturvårdsverket är motiverade från hälso- och miljöskyddssynpunkt.

Områden där dispens inte medges

Ovanstående bedömningar gäller för ansökan generellt. För vissa områden i ansökan meddelas dock inte Natura 2000-tillstånd. Om det krävs sådant tillstånd är detta en förutsättning för att det ska vara möjligt att meddela dispens för bekämpning från helikopter. Det saknas också synnerliga skäl för helikopterdispens för områden som är viktiga för utvärdering av behovet av bekämpningsåtgärderna, och av vad bekämpningar från helikopter med VectoBac G[®] tillför jämfört med alternativa åtgärder. Naturvårdsverket delar inte NEDAB:s uppfattning att de alternativa lösningarna är så bristfälliga att de inte skulle kunna läggas till grund för ett avslag. Dispensansökan avslås därför i samma delar som där ansökan om Natura 2000-tillstånd avslås.

Övrigt

Verksamheten med bekämpning genom spridning av VectoBac G[®] har bedrivits på samma sätt och i ungefär samma geografiska område under drygt tjugo års tid. Naturvårdsverket bedömer att det är osannolikt att förhållandena under de kommande tre åren kommer att förändras på något sätt som är av betydelse för att kunna bedriva verksamheten i enlighet med tillståndet. Naturvårdsverket

erinrar dock om möjligheten att helt eller delvis återkalla ett tillstånd eller en dispens bl.a. om det till följd av den verksamhet eller åtgärd som avses med tillståndet eller dispensen har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten eller åtgärden tilläts (24 kap. 3 § miljöbalken).

Åtgärder i skyddade områden som även omfattas av beslut om nationalpark, naturreservat eller djur- och växtskyddsområde kan omfattas av föreskrifter som reglerar verksamhet såsom helikopterbaserad spridning av bekämpningsmedel. Särskilt tillstånd eller dispens kan krävas i dessa områden.

Naturvårdsverket påminner vidare om de bestämmelser som generellt reglerar användningen av VectoBac G[®]. De framgår av Kemikalieinspektionens gällande produktgodkännande.

Naturvårdsverket påminner även om att det kan finnas ytterligare krav i lagstiftningen som sökanden är skyldig att känna till och följa innan bekämpningsåtgärderna sätts in.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande avdelningschefen Christian Haglund.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Sara Beckman, föredragande, miljöjuristen Olof Ekström och handläggaren Thomas Pettersson.

Christian Haglund

Sara Beckman

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter

Detta beslut delges genom kungörelsedelgivning och kan överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, se bilaga 1.

Förteckning över bilagor:

1. Hur man överklagar
2. Karta över aktuella områden

Kopia till:

Klimat- och näringslivsdepartementet kn.registrator@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen i Uppsala län [uppsala@lansstyrelsen.se](mailto: uppsala@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen i Västmanlands län [vastmanland@lansstyrelsen.se](mailto: vastmanland@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen i Dalarnas län [dalarna@lansstyrelsen.se](mailto: dalarna@lansstyrelsen.se)
Länsstyrelsen i Gävleborgs län [gavleborg@lansstyrelsen.se](mailto: gavleborg@lansstyrelsen.se)
Avesta kommun [servicecenter@avesta.se](mailto: servicecenter@avesta.se)
Gävle kommun [gavle.kommun@gavle.se](mailto: gavle.kommun@gavle.se)
Heby kommun [information@heby.se](mailto: information@heby.se)
Sala kommun [kommun.info@sala.se](mailto: kommun.info@sala.se)
Sandvikens kommun [kommun@sandviken.se](mailto: kommun@sandviken.se)
Tierps kommun [tierpskommun@tierp.se](mailto: tierpskommun@tierp.se)
Älvkarleby kommun [kommun@alvkarleby.se](mailto: kommun@alvkarleby.se)
Naturskyddsföreningen, Projekt vitrygg [info@naturskyddsforeningen.se](mailto: info@naturskyddsforeningen.se)
Havs- och vattenmyndigheten [havochvatten@havochvatten.se](mailto: havochvatten@havochvatten.se)
Statens veterinärmedicinska anstalt [sva@sva.se](mailto: sva@sva.se)
Kemikalieinspektionen [kemi@kemi.se](mailto: kemi@kemi.se)
Luftfartsverket [lfv@lfv.se](mailto: lfv@lfv.se)
Skogsstyrelsen [skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se](mailto: skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se)
Statens jordbruksverk [jordbruksverket@jordbruksverket.se](mailto: jordbruksverket@jordbruksverket.se)
Naturhistoriska riksmuseet [registrator@nrm.se](mailto: registrator@nrm.se)
Sveriges lantbruksuniversitet [registrator@slu.se](mailto: registrator@slu.se)
Polismyndigheten [registrator.bergslagen@polisen.se](mailto: registrator.bergslagen@polisen.se), [registrator.mitt@polisen.se](mailto: registrator.mitt@polisen.se)
Föreningen för myggbekämpning [ordforanden@stickmygg.com](mailto: ordforanden@stickmygg.com)